

Susan Saarilampi

SIIRTOLAISUUS ILMIÖNÄ

Siirtolaisuus Suomesta ulkomaille matkailun näkökulmasta

Opinnäytetyö

KESKI-POHJANMAAN AMMATTIKORKEAKOULU

Matkailun koulutusohjelma

Toukokuu 2012

TIIVISTELMÄ OPINNÄYTETYÖSTÄ

Yksikkö Ylivieskan yksikkö	Aika Toukokuu 2012	Tekijä/tekijät Susan Saarilampi
Koulutusohjelma matkailun koulutusohjelma		
Työn nimi SIIRTOLAISUUS ILMIÖNÄ Siirtolaisuus Suomesta ulkomaille matkailun näkökulmasta		
Työn ohjaaja Eijairmeli Huotari	Sivumäärä 43 + 1	
Työelämäohjaaja Sirpa Soukka		
<p>Opinnäytetyö toteutettiin CENTRIA tutkimus ja kehityksen toimeksiannosta aiheen laajuuden vuoksi. Opinnäytetyön aiheena oli siirtolaisuus ilmiönä, ja siinä käsiteltiin Suomesta ulkomaille suuntautunutta siirtolaisuutta.</p> <p>Opinnäytetyön tavoitteena oli selvittää lisäksi Amerikkaan suuntautunutta siirtolaisuutta, joka kosketti suurta osaa Suomen kansalaisista.</p> <p>Työssä käsiteltiin myös siirtolaisuutta Euroopan maihin. Työn tavoitteena oli tutkia siirtolaisuutta ilmiönä, syitä joiden vuoksi siirtolaiseksi on lähdetty sekä kohdemaan vetovoimatekijöitä ja siirtolaisten määrää. Ajallisesti siirtolaisuutta käsiteltiin laajasti ilmiönä.</p> <p>Tutkimusmenetelminä opinnäytetyössä käytettiin kirjallisuuskatselmusta ja haastattelua. Kirjallisen lähdetiedon lisäksi tutkimusmateriaalina käytettiin dokumentaarisia ohjelmia sekä haastatteluja. Tutkimus oli laadullista tutkimusmenetelmää sekä osittain määrällistä tutkimusmenetelmää käyttävä.</p>		
Asiasanat Siirtolaisuus, maastamuutto, muuttoliike		

ABSTRACT

CENTRAL OSTROBOTHNIA UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES	Date May 2012	Author Susan Saarilampi
Degree programme tourism		
Name of thesis EMIGRATION AS A PHENOMENON Emigration from Finland to abroad examined from tourism perspective		
Instructor Eijairmeli Huotari	Pages 43+1	
Supervisor Sirpa Soukka		
<p>This thesis was operated on behalf of CENTRIA research and development because of the scope of this subject. Subject of the thesis is emigration as a phenomenon. In this thesis the subject was emigration specific from Finland to abroad.</p> <p>A big part of this thesis is Finnish emigration also to United States of America. That kind of emigration was influenced a large part of Finnish people at its time.</p> <p>Thesis tells also about emigration to Europe. The aim of thesis was to explore emigration as a phenomenon and the reasons of people leaving their homeland and the quantity of emigrants. Emigration was studied in long term.</p> <p>The research method was a qualitative study and partly a quantitative study as a literature review. Documentaries and interviews were used as a research material in addition to written source of information.</p>		
Key words Emigration, migration		

KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY

Matkailu	Tilastokeskuksen mukaan sellainen toiminta, jossa ihmiset matkustavat tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolelle oleskelemaan siellä enintään vuoden verran on matkailua. (Suomen virallinen tilasto 2012). Matkailu on käymistä tavanomaisen asuin- ja työympäristön ulkopuolella, alueiden palveluyritysten ja matkailijoiden välistä vuorovaikutusta. (Vuoristo 1998, 20.)
Matkailija	Tilastokeskuksen mukaan matkailijalla tarkoitetaan sellaista henkilöä, joka viipyy vähintään yhden yön matkansa kohteessa. (Suomen virallinen tilasto 2012.)
Siirtolainen	Maahanmuuttoviraston mukaan siirtolainen on maasta tai maahan muuttava henkilö, joka rakentaa uuden elämän kohdemaassa. (Maahanmuuttovirasto 2011.)
Matkailutyöntövoima	Matkalle lähdettäessä lähtöalueen työntövoima tarkoittaa niitä oman ympäristön tekijöitä, joiden vuoksi matkailija on valmis lähtemään. (Vuoristo 1998, 28.)
Matkailuvetovoima	Matkalle lähdettäessä matkan kohdealueen vetovoima tarkoittaa niitä kohdeympäristön tekijöitä, joiden vuoksi matkailija on valmis menemään kohteeseen.

Ellis Island

Saari Manhattanin eteläpuolella New Yorkissa, Ameri-
kassa. Saarella toimi vastaanottokeskus, jossa kaikki
maahan tulijat tarkastettiin mm. lääkärintarkastuksessa
sekä päätettiin että saako tulla Amerikkaan. 2% maahan-
tulijoista joutui palaamaan takaisin. Kaikki maahan nous-
seet kirjattiin ylös. (Suomen Sukututkimusseura). Saaren
vastaanottokeskus lopetti toimintansa vuonna 1954 ja on
toiminut sen jälkeen museona yli 20 vuotta. (Helsingin
Sanomat 2011.)

**TIIVISTELMÄ
ABSTRACT
KÄSITTEIDEN MÄÄRITTELY
SISÄLLYS**

1 JOHDANTO	1
2 SIIRTOLAISUUDEN HISTORIA SUOMESSA	3
2.1 Siirtolaisuus Pohjanmaalla	5
2.1.1 Siirtolaisuuden vetovoimatekijät	6
2.1.2 Siirtolaisuuden työntövoimatekijät	6
2.2 Sukupuolijakauma siirtolaisuudessa	12
3 SIIRTOLAISUUS POHJOISMAIHIN JA MUUALLE EUROOPPAAN	16
3.1 Suomalaiset siirtolaisena Euroopassa	16
3.2 Siirtolaisuus Pohjoismaihin	17
3.2.1 Norja	18
3.2.2 Ruotsi	19
3.2.3 Tanska	21
3.2.4 Islanti	21
3.3 Siirtolaisuus Baltian maihin	22
3.3.1 Viro	22
3.3.2 Latvia ja Liettua	23
3.4 Siirtolaisuus Britanniaan ja Irlantiin	24
3.4.1 Britannia	24
3.4.2 Irlanti	25
3.5 Siirtolaisuus Keski-Eurooppaan	26
3.5.1 Benelux-maat	26
3.5.2 Ranska ja Saksa	27
3.5.3 Sveitsi ja Itävalta	28
3.6 Siirtolaisuus Itä- ja Etelä-Eurooppaan	28
3.6.1 Italia	29
3.6.2 Espanja	29
4 EMPIIRINEN OSIO	31
4.1 Tutkimuksen toteutus	31
4.2 Emil Porkolan matka Amerikkaan	31
4.3 Titanic	35
5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA	38
LÄHTEET LIITTEET	41
KUVIOT	

KUVIO 1. Siirtolaisia Höyrylaiva Uranialla vuonna 1893 (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)	4
KUVIO 2. Suomen Höyrylaiva osakeyhtiön Siirtolaishotelli Hangossa (Kuva Hangon Museo, Siirtolaisuusinstituutti 2012)	7
KUVIO 3. Höyrylaiva matkustajineen (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)	9
KUVIO 4. Laivayhtiö Nordeutscher Lloydin mainontaa vuodelta 1895 (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)	10
KUVIO 5. Laivayhtiöiden mainontaa Uusi Suometar –lehdessä 21.12.1899 (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)	11
KUVIO 6. Suomi Hovin lomakeskus ennen paloaan (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)	14
KUVIO 7. Suomi Avenue New Yorkin Astoriasta (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)	15

TAULUKOT

TAULUKKO 1. Amerikan siirtolaisten määrän jakautuminen vuosina 1870–1929	4
TAULUKKO 2. Siirtolaisten määrä lääneittäin vuosina 1870–1930	5
TAULUKKO 3. Amerikan siirtolaisten sukupuolijakauma vuosina 1870–1929	13
TAULUKKO 4. Suomalaisten maastamuutto kohdealueittain vuosina 1924–2006	17
TAULUKKO 5. Väestölaskentojen mukaan suomalaisten määrä Virossa vuosina 1881–2000 (Björklund & Koivukangas 2008, 108)	23
TAULUKKO 6. Iso - Britanniassa asuvat suomalaiset vuosina 1921–2001	25
TAULUKKO 7. Benelux-maiden suomalaissiirtolaiset vuosina 1961–2007	27
TAULUKKO 8. Suomalaisten määrä Itävallassa vuosina 1934–2001 (Björklund & Koivukangas 2008, 358)	28

1 JOHDANTO

Opinnäytetyöhöni valitsin aiheeksi siirtolaisuuden tutkimisen ilmiönä. Tarkastelen työssäni erityisesti Pohjois-Amerikan siirtolaisuutta, mutta myös muualle suuntautunutta siirtolaisuutta. Rajasin tutkimukseni käsittelemään siirtolaisuutta Pohjois-Amerikan lisäksi Norjaan, Ruotsiin sekä muualle Eurooppaan. Olen aiemmin tehnyt hieman sukututkimusta ja sen myötä olen perehtynyt siirtolaisuuteen. Tarkastelen tässä opinnäytetyössäni Suomesta ulkomaille lähteneitä siirtolaisia, siirtolaisuutta matkailun näkökulmasta sekä matkantekoa yleensäkin.

Olen kiinnostunut historiasta, ja tämä on oiva tapa yhdistää historiatieto nykypäivän matkailuun niin, että siitä jää dokumentti, jota voidaan mahdollisesti hyödyntää matkailun tutkimuksessa ja matkailupalveluiden sekä markkinoinnin kehittämisessä. Siirtolaisuuden vaikutusta myös matkailun kehittymisen kannalta tulisi tutkia, jotta jälkipolville säilyisi tietoa aiheesta myös kirjoitetussa muodossa.

Tutkin aihetta henkilö- ja paikallishistoriasta, julkaisuista, tietokannoista sekä haastatteluin. Tutkimus on laadullinen. Tutkimukseni tavoitteena on koota opinnäytetyö, tietopaketti kansissa, josta siirtolaisuuden historian tietämyksen kannalta on hyötyä.

Tavoitteena on kerätä tietoa jo kirjoitetun teorian pohjalta, sekä tutkia onko aiheesta vielä tehty tutkimuksia. Työ tulee sisältämään siirtolaisten tarinoita, tietoa suuren Amerikan-siirtolaisuuden aikaan matkustamisesta, matkavalmisteluisista, matkan olosuhteista. Siirtolaisuus on aiheena sekä historiallinen, että nykyaikaan liittyvä. Ajankohtaisuutta lisää se, että Titanicin uppoamisesta tuli kuluneeksi opinnäytetyö kirjoittamisvuonna 100 vuotta.

Matkailua on Tilastokeskuksen mukaan sellainen toiminta, jossa ihmiset matkustavat tavanomaisen elinpiirinsä ulkopuolelle oleskelemaan siellä enintään vuoden. (Suomen virallinen tilasto 2011). Matkailua on tapahtunut kautta aikojen.

Matkailun motiivit ennen keskiaikaa (ennen 500-lukua) ovat olleet vapaa-ajan matkustaminen, tutkimusmatkailu, elinkeinon vuoksi matkustaminen (kauppiaat) sekä uskonnollisten syiden vuoksi matkustaminen. Keskiajalla merkittävin syy matkustamiselle oli pyhiinvaellusmatkat. Keskiajan jälkeen 1500–1800-luvuilla matkailun ilmiöksi nousi nk. Grand Tour. Grand Tour tarkoitti yläluokkaisten nuorten miesten lähettämistä Eurooppaan tutustumaan vanhoihin kulttuurikeskuksiin. (Muuttuva matkailu 2006.) Tyypillisesti Grand Tour –matkailijat olivat Englannista. Matkan aikana käytiin Ranskassa, Italiassa, Saksassa sekä Sveitsissä ja matkan pääasiallisena motiivina oli itsensä kehittäminen. (The Grand Tour, 1985). Grand Tour- opintomatka tehtiin opettajan tai tutorin kanssa, ja matkalla luotiin suhteita sekä valmistauduttiin ottamaan vastaan haasteellisempia tehtäviä. Matkan teko saattoi kestää kuukausia tai jopa vuosia.

Varsinaisen turismin katsotaan alkaneen 1800-luvulla maailman teollistuessa ja teknisten uudistusten kehittyessä. Höyrykoneen kehittämisen jälkeen matkustamisen muodot muuttuivat. Junat ja laivat hyödynsivät tätä tekniikkaa, joten siihen saakka jalan, ratsain, vankkureilla tai vesiteitse tapahtunut matkailu sai lisävaihtoehtoja. Kehityksen mennessä eteenpäin matkustusvälineiksi tulivat auto ja lentokone. (Muuttuva matkailu 2006).

2 SIIRTOLAISUUDEN HISTORIA SUOMESSA

Siirtolaisuus Suomesta sai alkunsa jo 1600-luvun alkupuoliskolla.. Ensimmäiset suomalaiset siirtolaiset valitsivat tuolloin kohteekseen Amerikan, ja he kuuluivat ruotsalaisiin retkikuntiin. Retkikunnat perustivat tuolloin Delaware-joen varrelle siirtokunnan, jota kutsuttiin ”Uudeksi Ruotsiksi”. Kyseiseen siirtokuntaan muutti 500–600 suomalaista Ruotsin ja Norjan metsäseuduilta. Heidän jälkeensä Amerikkaan muuttaneet suomalaiset olivat suurelta osalta merimiehiä ja kullankaivajia. Vasta vuonna 1864 katsotaan kuitenkin varsinaisen Amerikan siirtolaisuuden alkaneen. Tuolloin Amerikkaan muutti Norjan kautta neljä siirtolaisryhmää, ja he asettuivat asumaan pääosin Minnesotaan. Tämän jälkeen siirtolaisia muutti myös Michiganin kaivosalueille. (Suomen Sukututkimusseura, 2011.)

Suomesta katsotaan muuttaneen ulkomaille aikojen kuluessa noin 1, 4 miljoonaa suomalaista. Ulkосуomalaisia asuu eniten Ruotsissa, Yhdysvalloissa ja Kanadassa. ”Suuren Amerikan siirtolaisuuden” aika oli n 1880–1930 -luvulla. Taulukko 1 kuvaa Suomesta Amerikkaan lähteneiden siirtolaisten määrän jakautumista vuosina 1870–1929. Taulukon laskelmat perustuvat passi- ja matkustajaluetteloiden pohjalta tehtyihin vuosittaisiin tilastoihin. Yhteensä tuona aikana Amerikan siirtolaisiksi lähteneitä oli 389 000. (Kero, 1976, 22.)

TAULUKKO 1. Amerikan siirtolaisten määrän jakautuminen vuosina 1870–1929

Vuosiluku	Määrä kpl
1870–1879	3 000
1880–1889	36 000
1890–1899	60 000
1900–1909	150 000
1910–1919	80 000
1920–1929	60 000

Taulukosta 1 on nähtävissä, että siirtolaisten määrä on voimakkaasti noussut vuodesta 1870, ja määrä on ollut huipussaan vuosina 1900–1909. Kuitenkin seuraavalla vuosikymmenellä määrä on laskenut miltei puoleen.

KUVIO 1. Siirtolaisia Höyrylaiva Uranialla vuonna 1893 (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)

2.1 Siirtolaisuus Pohjanmaalla

Siirtolaisuus on ollut laajaa etenkin Pohjanmaalla. Syitä tähän on mm. 1800-luvulla nopea väestönkasvu sekä talouselämän muutokset. Pohjanmaalla tervanpoltto oli tuolloin suuri toimeentulon lähde, joka väheni huomattavasti, kun purjelaivojen käyttö alkoi hiipua ja tilalle tuli höyrylaivoja. Yksi syy siirtolaisuudelle Pohjanmaalla oli myös se, että siitä tuli ikään kuin muotia. Lähdettiin, kun muutkin lähtivät. Pohjanmaan sijainti on myös vaikuttanut osaltaan, yhteydet ulkomaille ovat sieltä olleet hyvät. (Kero 1996, 61–62.) 1870-luvulla siirtolaisuus kasvoi Oulun ja Vaasan läänissä huomattavasti. Eniten siirtolaisiksi lähteneitä tuohon aikaan on ollut matkustajaluetteloiden ja seurakuntien arkistotietojen mukaan Tornionjoki-laaksosta, Kalajoelta, Kokkolan, Vaasan ja Kristiinan seuduilta. (Kero 1982, 21.) Taulukossa 2 näkyy siirtolaisuus lääneittäin vuosina 1870–1930. (Korkiasaari 1989, 24.)

TAULUKKO 2. Siirtolaisten määrä lääneittäin vuosina 1870–1930

Lääni	1870–1930	
	henkilöä	prosenttia (%)
Uusimaa	22 000	6
Turku ja Pori	56 500	15
Häme	13 700	4
Viipuri	23 100	6
Mikkeli	6 600	2
Kuopio	13 300	3
Vaasa	190 800	50
Oulu	55 600	14
Koko maa	381 600	100

Taulukosta 2 erottuu selkeästi Vaasan läänin suuri siirtolaismäärä vuosina 1870–1930. Koko maan siirtolaismäärästä se on ollut 50 %.

2.1.1 Siirtolaisuuden vetovoimatekijät

Yksi vetovoimatekijöistä oli jo Amerikassa olleiden henkilöiden tiedottaminen maasta koti-Suomeen. Kirjeissä tuli ilmi palkkataso ja hyvinvointi Amerikassa, ja tietoja höystettiin erinäisin sanakääntein, sekä englanninkielisillä sanoilla. Tiedottamiseen liittyivät myös siirtolaisten lähettämät valokuvat, joissa he poseerasivat hienoissa puvuissa. (Kero 1996, 69–70.) Amerikan teollistuessa oli paljon työtä tarjolla ja vähän työntekijöitä, ja tämä vauhditti siirtolaisuutta.

Vetovoimatekijänä oli myös Amerikassa vuonna 1862 voimaan tullut maankäyttölaki, Homestead Act. Lain mukaan jokainen siirtolainen pystyi saamaan enintään 65 hehtaarin kokoisen maapalstan ilmaiseksi. Ehtona maan saamiselle oli, että siirtolainen sitoutuu viljelemään sitä viiden vuoden ajan. Viiden vuoden jälkeen maapalsta olisi oma. (Kero 1996, 144.) Eniten suomalaisia siirtolaisia päätyi Minnesotaan, Michiganiin, Wisconsinin, Illinoisiin, New Yorkiin, Kaliforniaan, Washingtoniin, Coloradoon, Maineeseen, Utahiin, Ontarioon, Massachusettsiin, Pennsylvaniaan, Oregoniin, Montanaan ja Quebeciin. (Kero 1982, 63.)

2.1.2 Siirtolaisuuden työntövoimatekijät

Siirtolaiseksi lähtemisen syinä oli usein taloudellinen tilanne. Koettiin, ettei kotimaassa ole mahdollisuutta ansaita rahaa päästäkseen oman elämän alkuun, perheen elättämiseen, velkojen maksuun tai talon rakentamiseen. Joskus siirtolaiseksi lähtemällä paettiin hankalia kotioloja, ristiriitoja ja jopa omaa avioliittoa. Avioerot eivät olleet kovin yleisiä, ja joskus asia ratkesikin puolison lähtiessä siirtolaiseksi.

Työntövoimatekijöinä oli myös halu nähdä maailmaa ja saada kokemuksia. Jotkut lähtivät, jotta eivät olisi joutuneet Venäjän armeijaan. (Kero 1996, 67–68.)

Matkalle lähteminen

Matkalippu oli ostettava Ruotsista tai Norjasta vielä 1880-luvun alkupuolella, matkalippu oli myös mahdollista saada Amerikasta laivayhtiön asiamiehiltä. Vuodesta 1886 oli matkalippu mahdollista ostaa jo Suomesta. (Kero 1996, 78–79.) Siirtolaiseksi lähdetessä yleensä ensin piti päästä rautatieasemalle ja sieltä junalla eteenpäin. Joihinkin kaupunkeihin perustettiin siirtolaishotelleja, jossa matkustajat pystyivät viettämään öitään. Hangossa tarkistettiin matkaliput ja passit, sekä tehtiin lääkärintarkastus. Lääkärintarkastus suoritettiin, jotta matkustajaa ei palautettaisi takaisin jonkin sairauden takia. Joillakin matkustajilla matka päättyi tähän. (Kero 1996, 89–90.)

KUVIO 2. Suomen Höyrylaiva osakeyhtiön Siirtolaishotelli Hangossa (Kuva Hangon Museo, Siirtolaisuusinstituutti 2012)

1870–ja 1880-luvuilla siirtolaiseksi lähdettiin yleensä rannikkolaivalla jostakin Pohjanlahden satamasta, kuten Vaasasta Tukholmaan. Tukholmaan pääsi 1880-luvun loppupuolella myös Hangon kautta. Tukholmasta matkaa jatkettiin junalla tai laivalla Göteborgiin ja sieltä laivalla Hulliin, Englantiin. Hullista matka jatkui junalla Liverpooliin, josta astuttiin valtamerilaivaan. Hangosta oli myös mahdollista päästä Kööpenhaminaan tai Lyypekkiin. Lyypekistä mentiin junalla Bremerhaveniin ja sieltä eteenpäin valtamerilaivalla. Suomen Höyrylaiva Osakeyhtiö aloitti syksyllä 1891 säännölliset siirtolaiskuljetukset Hangosta Hulliin ja tämän jälkeen Ruotsin kautta matkustaminen väheni huomattavasti. (Arkistolaitos 2011.)

Matkan kesto Suomesta valtamerilaivojen satamiin saattoi kestää muutamia päiviä. Oli myös mahdollista, että kuljetuksia joutui odottamaan viikkoja. Itse valtamerilaivamatka kesti keskimäärin n. 10 vuorokautta. Yhteensä matkaa Amerikkaan sai tehdä parisen viikkoa, jos kaikki meni niin kuin piti. Valtamerilaivasta astuttiin maihin yleensä New Yorkissa, Bostonissa, Quebecissä, Portlandissa tai Philadelphiassa. (Kero 1996, 86.) Laivamatkan olosuhteet olivat nykymittapuulla kehnot, kuten Julia Salmentausta on kertonut matkastaan Hangosta Hulliin vuonna 1909:” Matkustajia oli pienessä tilassa paljon, jotkut rukoilivat ja veisasivat ja jotkut olivat merisairaita, kun meri myrskysi. Ruokana oli vain perunoita ja silliä.” (Kero 1982, 121.) Joidenkin kertomusten mukaan matkan olosuhteet olivat kuitenkin hyvät.

KUVIO 3. Höyrylaiva matkustajineen (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)

Amerikan matkalipun hinta vaihteli riippuen ajankohdasta, matkustusluokasta, laivayhtiöstä ja määränpäästä. Kirjassaan *Suureen Länteen Reino* Kero on laske-
nut, että halvin matkalipun hinta vuonna 1899 Hangosta New Yorkiin White Star-
laivalla on maksanut 155 markkaa, joka elinkustannusindeksin mukaan on ollut
kirjan kirjoitusvuonna 1996 vähän yli 3000 markkaa. Euroissa tuo summa olisi
Suomen Pankin Rahamuseon arvolaskurin mukaan vuonna 2011 n. 622, 44 €. (Suomen Pankki 2012.) Matkakuluja saattoi tulla vielä kaksin verroin, kun Ameri-
kassa piti matkustaa satamasta sisämaahan.

Kun matkalippu oli saatu ostettua, oli vuorossa passin hankkiminen. Kirkkoher-
ralta piti hakea ensin papinkirja ja nimismieheltä esteettömyystodistus, joiden jäl-
keen pystyi passia hakemaan lääninhallitukselta. (Kero 1996, 87–88.) Jotkut per-
heelliset siirtolaiset lähtivät ensin yksin Amerikkaan, ja lähettivät sieltä matkalip-
purahat perheelleen, jotta he voisivat tulla perässä.

Laivayhtiöiden mainonta siirtolaisille

Aluksi siirtolaisia kuljettiin purjelaivoilla, ja kun siirtolaisuudesta tuli yleistä, kuljetus vaihtui höyrylaivoihin. Laivayhtiöt huomasivat tuolloin, että tätä matkustusmuotoa kannatti markkinoida ja alkoivat ”räätälöimään” mainoksia siirtolais-ten laivaan saamiseksi. Huomattavimpia tuon ajan laivayhtiöstä siirtolaiskuljetuk- sissa olivat saksalaiset ja englantilaiset laivayhtiöt. Pääosa laivayhtiöiden mainok- sista oli suunnattu Etelä-Pohjanmaan lehtiin, koska muuttoliike oli siellä suurinta. (Kero 1996, 77–78, 81.)

Pohjalainen 91 - 3.8.1895

Laivaliikettä.

Amerikkaan

myy allekirjoittanut pilettejä hy- väksi tunnetulla Nordeutscher Lloyd (Bremen linjalla) huokeim- piin hintoihin.

HUOM.! Kuvnöörin passit toimitetaan joutuun ja huolelli- sesti, ilman erityistä maksua.

A. Källman.
Lapua.

1361

KUVIO 4. Laivayhtiö Nordeutscher Lloydin mainontaa vuodelta 1895 (Kuva Siirto- laisuusinstituutti 2012)

Höyrylaivaliike.

Halpa matka Englantiin

Marraskuusta Huhtikuun 1 päivään on
piletinhinta per s/s

**Arcturus, Polaris,
Urania ja Astraea**

Hangosta Hulliin ja Newcastleen
sekä päinvastoin alennettu

Sm:kkaan 87: 50 punt. 3: 10, — I luok.

Ainoastaan yksinkertaisia pilettejä annetaan. Täyshoito matkalla I luokassa Smk. 7: — päivässä. Matka kestää 3½ vuorokautta.

Suomen Höyrylaiva-Osakeyhtiö.

Hankoon ja Tukholmaan
lähtee höyryl.

Wellamo

keskiwiikkona jouluk. 27 p. aamulla.

Suomen Höyrylaivaosakeyhtiö.

Hampuri—Suomi.
Höyrylaiva

Titania

Hanko—Kööpenhamina—Hull.
Höyrylaiva

Arcturus

lähtee Hangosta lauantaina joulukuun 23 p.
klo 10.30 j.-pp. Kööpenhaminaan ja Hulliin.

Suomen Höyrylaiva-Osakeyhtiö.

Talviliike.

**Turku—Kööpenhamina
—Lyypekki.**

Asken rakennettu nopeakulkuinen
matkustavaisille mukavasti sisustettu
Talvihöyrylaiva

Poseidon

Kapteeni Konst. Eriksson
lähtee

Turusta Kööpenhaminaan ja Lyypekkiin
klo 11 illalla

Lauvantaisin

Joulukuun	Tammik.	Helmik.	Maalisk.
23.	6, 20.	3, 17.	3, 17, 31.

ja Lyypekistä suorastaan Turkuun illalla

Lauvantaisin

Joulukuun	Tammik.	Helmik.	Maalisk.
16, 30.	13, 27.	10, 24.	10, 24.

HUOM! Hienosti sisustettuja matkustajajäbettejä keskilaivalla.

Läbempää tietoja antavat:
**Johs Burmester, Carl Grampp, Naeht,
Lyypekki.**

Fritsche Cso
Kööpenhamina.

Alvar Söderlund
Turku.

(SSI10090)

KUVIO 5. Laivayhtiöiden mainontaa Uusi Suometar—lehdessä 21.12.1899 (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)

Laivayhtiöiden mainonta vaikutti luonnollisesti myös matkalippujen hintoihin kilpailun kovetessa. Dokumenttiohjelmassa Tarinoita Amerikasta, joka ilmestyi vuonna 1964, haastateltiin tuolloin yli 75 -vuotiasta rouva Amalia Mattsonia. Hän kertoo että vuonna 1904, jolloin hän lähti Amerikkaan Etelä-Pohjanmaan Jalasjärveltä, laivayhtiöiden kilpailu johti siihen, että hän pääsi 86 markalla Hangosta New Yorkiin asti. Tämä hinta toimi myös yhtenä vaikuttimena hänen lähtöönsä. Nykyhintatason mukaan muunnettuna tuo rahamäärä olisi noin 345, 35 €. Amalia

Mattsonilla oli tuttavita ja lähiomaisia Amerikassa jo valmiiksi. Aluksi hän meni amerikkalaiseen perheeseen taloustyöhön, jonka tyyppiseen työhön pääsivät muutkin siirtolaiset. New Yorkissa hän asui perheensä kanssa kaksikymmentä

Saapuminen perille

Tulosatamassa saapuvat siirtolaiset tarkistettiin siirtolaisviranomaisten toimesta, ja kaikki saapuvat kirjattiin ylös. Siirtolaisella tuli olla riittävästi maihinnousuraha ja hänen terveytensä tuli olla sellainen, että hänet voitiin ottaa maahan. (Kero 1976, 71.)

2.2 Sukupuolijakauma siirtolaisuudessa

Siirtolaisiksi lähteneistä suurempi määrä oli miehiä, joka johtui osittain väestön sukupuolirakenteesta, kaupunkisiirtolaisuuden osuudesta sekä elinkeinoelämän rakenteesta. (Kero 1976, 38.) Amerikan teollistuessa työpaikat olivat pitkälti raa-ville miehille sopivia, esim. kaivos- ja hakkuutyöt. Naiset työllistyivätkin suurimmaksi osaksi kaupunkeihin palvelustytöiksi. Taulukossa 3 kerrotaan Amerikan siirtolaisten sukupuolijakauma vuosina 1980–1929. Yhteensä kokonaismäärästä miehiä oli 245 000 (reilut 63 %) ja naisia 143 100 (vajaa 37 %).

TAULUKKO 3. Amerikan siirtolaisten sukupuolijakauma vuosina 1870–1929

Vuosiluku	Miehiä kpl	Naisia kpl
1870–1879	2 400	600
1880–1889	27 500	8 500
1890–1899	37 000	23 000
1900–1909	97 000	53 000
1910–1919	47 000	33 000
1920–1929	35 000	25 000

Suomalaista matkailu – ja ravitsemusalan yrittäjyyttä New Yorkissa

Ensimmäiset siirtolaissuomalaiset matkailualan yrittäjät aloittivat toimintansa New Yorkissa 1870 -luvulla tarjoamalla majoitusta merimieshotelleissa. Merimiesten määrä lisääntyi tuolloin, ja suomalaisilla itsellään oli pienet asunnot, joissa heidän majoittamisensa oli miltei mahdotonta. Kun kysyntää kerran oli, tarjonta oli saatava samalle tasolle ja näin syntyivät merimieshotellit. Suomalaisia merimieshotellien pitäjiä olivat tuolloin mm. Johan Fredrick Williams (alun perin Salonen) Porista, Johan Säikkä Lumijoelta, Johan Käärnä Oulusta, Johan Strömberg Paimiosta sekä Iisakki Kurikka Oulunsalosta.

Siirtolaistulvan alkaessa ja ”Amerikankuumeen” ollessa suurimmillaan, syntyivät majatalot vastaamaan majoitustarpeeseen. Suomalaisen pitämät majatalot sijoituivat Manhattanille. 1930-luvulla majatalojen määrä lisääntyi. Parhaimmillaan niitä oli Harlemissa noin 20. Suomalaiset harjoittivat myös ravintolatoimintaa, joka yleensä alkoi ensin merimieshotellista. Yksi Brooklynin ensimmäisistä suomalaisravintolaliikkeistä oli Kahvila Kataja, ja se toimi jo 1910-luvulla. Muita suoma-

laisten pitämiä ravintoloita tuon ajan New Yorkissa oli mm. Central- ravintola ja Kaleva Tea Room. Loma-, viikonloppu- ja virkistyskeskuksina toimi Suomi Hovi, Williams Lake ja Suomi-talo. Suomi Hovi oli lomakeskus, joka oli toiminnassa vain kesäisin. Hotelli paloi 1960-luvun lopulla. Williams Lake Hotellin laittoi alulle laitilalainen Gus Williams (Kustaa Nestori Stenberg). Hän rakensi ensin Binnewater - järven rannalle New Yorkin Rosendaleen majatalon ja sittemmin 1934 paikalle rakennettiin hotelli. New Yorkin Suomi- talo oli korkeatasoinen ravintola, jonka suomalaiset olivat hankkineet ja varustaneet. Hankinnasta vastasi vuonna 1946 Finnish American Trading Corporation. Katutasossa Suomi- talossa oli myymälä, jossa myytiin suomalaisia tuotteita. Suomi-talon ravintola sisustettiin suomalaisittain. Useat suomalaisten perustamat matkailu- ja ravitsemusalan yritykset lopettivat toimintansa 1950-luvulla. (Tommola 1989, 239–253.)

KUVIO 6. Suomi Hovin lomakeskus ennen paloaan (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)

New Yorkin suomalaissiirtolaisista suuri osa on asunut jossakin vaiheessa Manhattanilla, Harlemissa tai Brooklynissa. Brooklynissa Sunset- puiston suomalaisyhteisöä alettiin kutsua Finntowniksi 1800–1900-lukujen vaihteessa. Harlemiin suomalaiset alkoivat asettua samoihin aikoihin. (Tommola 1989, 112, 113.) Suomalaissiirtokuntia on myös Kanadassa, esim. Saskatchewanin maakunnan kaakkoisosassa sijaitseva New Finland. New Finlandin asukkaista suurin osa tuli suoraan Suomesta tai työskenneltään ensin Yhdysvalloissa kaivostöissä. Nämä siirtolaiset tulivat enimmäkseen Pohjanmaalta. (Korkiasaari 1989, 118.)

KUVIO 7. Suomi Avenue New Yorkin Astoriasta (Kuva Siirtolaisuusinstituutti 2012)

3 SIIRTOLAISUUS POHJOISMAIHIN JA MUUALLE EUROOPPAAN

3.1 Suomalaiset siirtolaisena Euroopassa

Euroopan siirtolaisuus poikkesi Amerikan siirtolaisuudesta siten, että Eurooppaan lähtijät olivat usein hyväosaisia ja koulutettuja, kun taas Amerikkaan lähdettiin yleensä juuri toimeentulon perässä (Björklund, Koivukangas 2008, 11). Tilastoja Eurooppaan suuntautuneesta siirtolaisuudesta, Ruotsia lukuun ottamatta, on pidetty vuodesta 1924 alkaen.

Vuosien 1924–1944 virallisten tilastojen mukaan Eurooppaan muutti noin 1800 suomalaista. Vuosina 1945–2006 Eurooppaan muutti lähes 93 000 suomalaista, joista miltei 30 000 suuntasi Norjaan, Tanskaan ja Islantiin. (Björklund & Koivukangas 2008, 15.) Taulukossa 4 esitetään Suomen kansalaisten maastamuuttoa vuodesta 1924 vuoteen 2006 saakka (Björklund & Koivukangas 2008, 16).

Ylivoimaisesti eniten taulukon 4 mukaan suomalaisia on muuttanut vuosien 1924–2006 aikana Ruotsiin. Suurinta Ruotsiin muuttoa on kuitenkin ollut vuosien 1950–1979 välillä, jolloin merkittävä määrä suomalaisia muutti naapurimaahan.

TAULUKKO 4. Suomalaisen maastamuutto kohdealueittain vuosina 1924–2006

Vuosiluku	Ruotsi	Venäjä	Muu Eu-rooppa	Muut maanosat
1924–1929	985	450	669	29 378
1930–1939	3 273	1 438	956	6 288
1940–1949	5 217	13	531	2 968
1950–1959	102 000	58	3 072	25 408
1960–1969	169 000	92	1 492	9 260
1970–1979	150 000	276	4 369	7 759
1980–1989	53 187	124	16 120	7 471
1990–1999	28 537	649	30 691	9 508
2000–2006	20 844	388	36 575	11 921
Yhteensä	533 043	3 488	94 475	109 961

Vuonna 1954 solmitun ns. yhteispohjoismaisen työmarkkinasopimuksen myötä muihin Pohjoismaihin muuttamisesta tuli helpompaa, koska passia, viisumia ja työlupaa ei enää tarvittu. Työpaikkoja hyvällä palkalla sekä asuntoja oli tarjolla miltei kaikille tulijoille, ja kulttuurierotkaan eivät olleet suuria, joten kauemmaksi Eurooppaan ei tarvinnut tuolloin lähteä. (Björklund & Koivukangas 2008, 24.)

3.2 Siirtolaisuus Pohjoismaihin

Pohjoismaihin, joihin kuuluvat Suomen lisäksi Ruotsi, Norja, Tanska ja Islanti, suuntautunutta siirtolaisuutta on ollut pitkään. Siirtolaisuus on poikennut maasta riippuen hyvinkin paljon. Etenkin Ruotsiin suuntautunut siirtolaisuus on ollut runsasta, tilastojen mukaan vuosien 1867 ja 2008 välillä sinne on muuttanut

585 000 suomalaista. Norjan siirtolaisuutta on esiintynyt varhaisimmillaan jo 1600-luvun alkuvuosina, mutta suurinta se on ollut 1830-luvulta 1860-luvulle asti. Tanskan siirtolaisuuden huippuvuodet ajoittuvat 1890–1910-luvuille, ja poikkeuksellista Tanskan siirtolaisuudessa oli se, että valtaosa sinne muuttaneista oli nuoria naisia. Islannin siirtolaisuus on ollut todella vähäistä, vuoden 2008 tilastojen mukaan Islannissa asui 111 Suomen kansalaista, ja tämä luku on suurin suomalaissiirtolaisten määrä maassa. (Björklund & Koivukangas 2008, 25, 61, 89, 521.)

3.2.1 Norja

Suomalaisia muutti Jäämeren rannalle Pohjois–Norjan Ruijaan 1700- ja 1800-luvuilla paljon. Kveenit, eli ruijansuomalaiset, ovatkin hyväksytyt vuonna 1999 kansalliseksi vähemmistöksi Norjassa. Norjaan muutettiin varsinkin Suuren Pohjan sodan seurauksena 1700-luvulla paremman toimeentulon toivossa. Suomalais-siirtolaiset asettuivat tuolloin enimmäkseen läntiseen Ruijaan, Lyngenin ja Altan vuonojen lähistölle. 1800-luvulla muuttoliike kasvoi, ja suomalaisia muutti varsinkin 1810-, 1830- ja 1860-luvuilla, suurina nälkä- ja pulavuosina yhteensä 4000–5000 henkilöä. Kalastajien puheet hyvistä kalansaalista kiirivät suomalaisten korviin, joten Jäämeren kalavedet houkuttivat suomalaisia muuttamaan.

Vetovoimatekijänä toimi myös Altan kuparitehdas, joka aloitti toimintansa vuonna 1830. Siirtolaisiksi lähdettiin tuolloin enimmäkseen Tornionjokilaaksosta.

1800-luvun loppupuolella muuttoliike suuntautui Itä-Ruijaan. Siirtolaisten lähtöpaikatkin laajenivat muualle Lappiin, kuin vain Tornionjokilaaksoon. Tähän vaikuttivat kalastusreissut, joita tehtiin jopa Limingasta saakka. (Lappalainen 2011, 12- 14.)

Ruija oli joillekin myös alkupaikka Amerikan siirtolaiseksi lähtemiselle. Vesisaari Ruijassa oli yksi lähtöpaikka Amerikkaan. Toiset viipyivät Ruijassa useita vuosia, ennen kuin Amerikankuume heihin tarttui. Norjalla olikin vuosina 1870–1874 siirtolaisennätys kaikista Euroopan maista. Suurin osa siirtolaisista oli kveenejä, eli suomalaissiirtolaisia, jotka olivat ensin asettuneet Norjaan. (Lappalainen 2011, 228–229).

3.2.2 Ruotsi

Siirtolaisuutta Suomesta Ruotsiin on ollut jo keski- ajalla, mutta käsittelen tässä siirtolaisuutta vuoden 1809 jälkeen, kun Suomi erotettiin Ruotsista. Tuolloin Hamminan rauhansopimuksessa säädettiin, että entisen yhteisen valtakunnan alamais- ten tuli päättää kolmen vuoden kuluessa, että halusiko asua Suomen vai Ruotsin puolella. Muuttovirtoja syntyi tämän johdosta molempiin suuntiin, joiden huippu oli tosin vasta neljä vuotta sopimuksen jälkeen, vuonna 1813.

1860-luvulta 1900-luvulle saakka Ruotsin siirtolaisuuteen Pohjanmaalta vaikutti merkittävästi Medelpadin ja Ångermanlannin saharannikon teollisuusalueen kehittyminen. Vuosina 1899–1918 Ruotsiin lähti neljä muuttoaaltoa: maasta karkote- tut laillisuusmiehet, venäläisiä kutsuntoja pakoilevat nuoret miehet, jääkäri- ja itsenäisyysliikkeen miehet sekä Suomen vapaus- ja sisällissodan punaiset pakolai- set. 1920–1940-luvuilla etenkin Tukholmaan lähti naisia palvelijattariksi ja koti- apulaisiksi. 1939–1940-luvuilla siirtolaisiksi lähdettiin myös Pohjanmaalta, mutta ei kovin sankoin joukoin, Keski-Ruotsin maaseudulle. (Korkiasaari, Tarkiainen 2000, 23–25). 1920–1930-luvuilla kun Suomi oli jo itsenäistynyt, muuttovirta on ollut pieni. Esimerkiksi Tukholmaan muuttaneiden suomalaisten määrä oli vuo- sina 1920–1940 oli n 83–270 muuttajaa/vuosi. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000, 105).

Ruotsin-siirtolaisuudessa Suomen työntövoimatekijät ovat olleet elinkeinoelämän rakennemuutos, väestökehitys sekä poliittiset asiat. 1800-luvun lopulla alentunut kuolleisuus ja lisääntynyt syntyvyys vaikuttivat väestön kasvuun nopeasti. Näiden asioiden seurauksena syntyi paljon väestöä, jolla ei ollut maata viljeltävänään eikä muuta elinkeinoa. Toinen maailmansota vaikutti siten, että Suomen asema pohjoismaisena valtiona vahvistui ja suhteet Ruotsiin paranivat. Sodan jälkeen hyvin työllistäneet jälleenrakennus sekä sotakorvausteollisuus heikkenivät merkittävästi vuoden 1948 alkaneen laskukauden jälkeen. Työntövoimaa lisäsi myös Suomen asuntotilanne, asuntoja ei työtä tarjoavissa kaupungeissa ollut riittävästi. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000, 136–137.)

Ruotsin siirtolaisuudessa vetovoimatekijöinä oli maan nopea teollisuuden kehittyminen, työvoimapula sekä työvoiman palkkaaminen. Vetovoimana on ollut myös korkea palkka- ja elinkeinotaso verrattuna kotimaahan. Ruotsissa on vallinnut taloudellinen ja poliittinen vakaus. Ruotsiin muuttamiseen on myös vaikuttanut sukulaisten ja tuttavien suosittelut paikasta. Yleisinä edellytyksinä muuttoon on vaikuttanut, että Suomen ja Ruotsin kulttuuri ja yhteiskunta ovat samankaltaiset, yhteinen historia, läheinen sijainti sekä kieli. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000, 148.)

Merkittävä ryhmä Ruotsiin muuttaneita suomalaisia olivat sotalapset. Heitä alettiin sijoittamaan Ruotsiin joulukuussa 1939 talvisodan puhkeamisen jälkeen. Lapsia Ruotsiin turvaan vietiin yhteensä 70 000 ja muihin Pohjoismaihin 5 500. Kun talvisota päättyi, paluukuljetukset aloitettiin maaliskuussa 1940. Kuitenkin vielä vuoden 1941 kesällä Ruotsiin kuljetettiin yli 700 lasta jatkosodan alettua. Lasten kotiuttaminen alkoi taas vuonna 1945 ja se jatkuikin koko vuosikymmenen loppuun saakka. On arvioitu, että pysyvästi Ruotsiin jäi noin 15 000 lasta. (Korkiasaari & Tarkiainen 2000, 138.)

3.2.3 Tanska

Tanskan maatalous-ala kehittyi huomattavasti 1850–1870-luvuilla etenkin karjatalouden osalta. Voin ja lihan tuotannossa tapahtui uudistuksia, maita raivattiin sekä sokerijuurikkaan viljely aloitettiin, joten töitä oli tarjolla paljon. Tanskaan lähti aluksi paljon ruotsalaisnaisia töihin, koska palkkataso oli kaksinkertainen Ruotsiin verrattuna. Ruotsalaisten kiinnostuksen hiipuesssa suomalaisia nuoria naisia alettiin houkutella Tanskaan 1890-luvulla, etenkin lypsäjiksi kartanoiden navetoihin. ”Maitotyttöjä” värvättiin värväystoimiston ja lehti-ilmoitusten kautta. Suomalaisen työvoiman muuttaminen Tanskaan hiipui sen jälkeen, kun tanskalaiset alkoivat värväämään työvoimaa Baltiasta, Puolasta ja Venäjältä 1910-luvulla. Osa suomalaisista palasi Suomeen, ja osa jäi asumaan Tanskaan. (Björklund & Koivukangas 2008, 60–64.)

Sotalapseksi Tanskaan kuljetettiin vajaat 4000 lasta talvisodan alettua. Näistä pysyvästi Tanskaan jäi noin 500 lasta, joista osasta tehtiin kasvatussopimus ja osa adoptoitiin. (Björklund & Koivukangas 2008, 67, 69.)

3.2.4 Islanti

Suomalaisten siirtolaisuus Islantiin on ollut hyvin minimaalista. 1920-luvulla Islannissa kävi matkalla väitöskirjaansa tehnyt filosofian tohtori Kalle Sorainen, joka ei tehnyt havaintoja suomalaisista. Samoin kävi vuonna 1931 Ernst Lampénille, joka kalasti tuolloin Islannin vesillä. Yksittäiset suomalaiset kuitenkin löysivät tiensä Islantiin sotien jälkeen, ja suomalaisten määrä on kasvanut hiljalleen siten, että 1980-luvulla heitä oli viitisenkymmentä, ja vuonna 2008 Islannissa asui 111 Suomen kansalaista. (Björklund & Koivukangas 2008, 88–89.)

3.3 Siirtolaisuus Baltian maihin

Siirtolaisuus Baltian maista Latviaan ja Liettuaan on ollut todella vähäistä, mutta Viron siirtolaisuus on ollut suurempaa, etenkin vuonna 1959 tehdyn tilastoinnin jälkeen. Viron, Latvian ja Liettuan itsenäistymisen jälkeen maiden välinen kanssakäyminen muuttui suuremmaksi.

3.3.1 Viro

Ensimmäisiä merkkejä Viroon suuntautuneesta muuttamisesta on löytynyt jo 1500-luvulta Karjalan ja Itä-Uudenmaan muuttoliikkeitä koskevissa tutkimuksissa. (Björklund & Koivukangas 2008, 94.) Suomalaisten muuttaminen Viroon oli vilkasta 1600-luvulla Ruotsin vallan aikana sekä 1700-luvun alussa, kun taas Venäjän vallan aikana muuttaminen oli vähäisempää. (Björklund, Koivukangas 2008, 93.) 1700- ja 1800-lukujen vaihteessa Suomesta muutettiin Viroon paremmin toimeentulon toivossa, ja osa nuorukaisista pakeni tuolloin välttyäkseen sotaväkeen joutumiselta. Toinen maailmansota ja Neuvostoliiton aika katkaisivat muuttoyhteydet Baltian maihin lähes kokonaan, ja tämä tilanne muuttui vasta 1990-luvulla niiden itsenäistymisen myötä. (Björklund & Koivukangas 2008, 100.)

TAULUKKO 5. Väestölaskentojen mukaan suomalaisten määrä Virossa vuosina 1881–2000 (Björklund & Koivukangas 2008, 108)

Vuosiluku	Henkilömäärä
1881	103
1897	379
1922	401
1934	1 088
1941	1 124
1959	16 699
1970	18 537
1979	17 753
1989	16 622
2000	12 000

Taulukon 5 mukaan Viroon muuttaneiden määrä kasvoi merkittävästi vuoden 1959 laskennan aikana.

3.3.2 Latvia ja Liettua

Vuonna 1927 Latviassa asui noin 10 suomalaistaloutta. Suomalaisia sukujuuria omaavista henkilöistä ei Liettussa ole tilastoja, eikä edes arvioita. (Björklund, Koivukangas 2008, 121.) Latvian ja Liettuan itsenäistyminen 1990-luvulla muutti maidemme kanssakäymistä, ja 2001-vuoden tilastojen mukaan Latviassa asui 130 suomalaista sekä Liettussa samana vuonna 65 suomalaista. (Björklund & Koivukangas 2008, 124.)

3.4 Siirtolaisuus Britanniaan ja Irlantiin

Brittein saarille suuntautunut suomalaisten siirtolaisuus on alkanut 1700 -luvun alussa, ja sen jälkeen siirtolaisuuden kehitys on perustunut maiden väliseen kauppaan ja merenkulkuun. Pohjanmaan rannikkokaupungit saivat 1765 oikeudet ulkomaankaupan harjoittamiseen ja se lisäsi kauppamerenkulkua Britanniaan merkittävästi. Muun muassa Oulun ulkomaankaupan pääkohde oli 1800 -luvun alussa Englanti. (Björklund & Koivukangas 2008, 126.)

3.4.1 Britannia

Suomalaisia muutti Britanniaan jo 1700-luvun alussa pakolaisina Suuren Pohjan sodan aikana. Suurin osa 1700-luvulla ja 1800-luvun alussa suomalaisista siirtolaisista oli kuitenkin ilmeisesti merimiehiä. Merimiehiä sijoittui Lontooseen, Liverpooliin ja Hulliin, joista käsin he purjehtivat merillä. Suomalaisia merimiehiä purjehti brittialuksilla vuonna 1814 noin tuhat henkilöä. 1800-luvulla Britanniasta kiinnostuivat myös yrittäjät, jotka kävivätkin hakemassa tietotaitoa sieltä ja saattoivat oleskella maassa usean vuoden ajan. (Björklund & Koivukangas 2008, 126-129.)

TAULUKKO 6. Iso - Britanniassa asuvat suomalaiset vuosina 1921–2001

Vuosiluku	Englanti	Wales	Skotlanti
1921	664	218	47
1931	710	91	55
1941	ei suoritettu väestönlaskentaa	ei suoritettu väestönlaskentaa	ei suoritettu väestönlaskentaa
1951	1 339	72	108
1961	2 050	47	59
1971	suomalaiset luokiteltu muihin eurooppalaisiin	suomalaiset luokiteltu muihin eurooppalaisiin	suomalaiset luokiteltu muihin eurooppalaisiin
1981	3 973	72	155
1991	4 972	87	226
2001	10 376	258	631

3.4.2 Irlanti

Irlanninsiirtolaisuus on alkanut pieninä määrinä 1960-luvulla, tosin Helsinkiin perustettiin jo 1954 Irish - Finnish Society. Diplomaattisuhteet Irlannin kanssa solmittiin 1961. Pienenä siirtolaisuus Irlantiin säilyi vielä 1970-luvun lopulla, jolloin arvioitiin, että maassa asui noin 30 suomalaista. Suureksi Irlannin siirtolaisuus ei ole kasvanut, vuonna 2002 Suomessa syntyneiden määrä oli 670 henkeä. (Björklund & Koivukangas 2008, 180–182.)

3.5 Siirtolaisuus Keski-Eurooppaan

Keski-Euroopan siirtolaisuuden määrä maasta muuttaneista on ollut aika pieni. Syitä Keski-Eurooppaan muuttamiselle ovat olleet usein itsensä kehittäminen, kuten opiskelu tai taiteellisten taitojen kehittäminen. Usein tälle alueella muuttaneet ovat olleet koulutettuja, ja usein alueelle on muutettu myös avioliiton vuoksi. (Hoffrén, 2012.)

3.5.1 Benelux-maat

Benelux- maihin kuuluvat Alankomaat, Belgia ja Luxemburg. Alankomaissa suomalaisia siirtolaisia oli joitakin 1700-luvulla, mm. opiskelijoina ja sotilaina palkka-armeijassa, mutta enimmäkseen siirtolaiset olivat merimiehiä, jotka jäivät maihin, joko karaten laivasta, taikka luvallisesti. Tilastojen mukaan vuosien 1826-1890 välisenä aikana karkasi yhteensä 2 030 merimiestä, joista suurin osa Englannin ja Amerikan satamissa, mutta 103 näistä valitsi paikakseen Hollannin tai Belgian. Siirtolaisuus Benelux-maihin on ollut aika pienimuotoista, mutta 1990-luvun puolivälin jälkeen vilkastunutta Suomen liittyttyä EU: n jäseneksi. Benelux- maihin on pääasiassa muutettu töihin liittyvien asioiden vuoksi. (Björklund & Koivukangas 2008, 186–192, 195.)

TAULUKKO 7. Benelux-maiden suomalaissiirtolaiset vuosina 1961–2007

Vuosiluku	Alankomaat	Belgia	Luxemburg
1961	123	212	-
1971	234	221	-
1981	582	278	81
1991	838	591	250
1996	1 286	1 474	300
2001	1 980	2 819	763
2007	1 982	3 120	1 044

3.5.2 Ranska ja Saksa

Ranskan siirtolaisuuden osuus on ollut pienehkö, ja sen on ollut ennen kaikkea toinen maailmansodan jälkeinen ilmiö. Syyt muuttoon ovat liittyneet lähinnä ihmissuhteisiin ja itsensä kehittämiseen. Tärkein yksittäinen syy muuttoon on ollut avioliiton solmiminen, ja toinen tärkeä motiivi on ollut opiskelu ja kielitaidon kehittäminen. (Björklund & Koivukangas 2008, 220.) Etenkin taiteilijat ja kirjailijat ovat käyneet ammentamassa luovuutta Ranskasta.

Saksaan suomalaisia muutti jo keskiajalta lähtien ja lähdön syyt ovat olleet opiskelu, tieteellinen ja taiteellinen toiminta, työ, kaupankäynti, kielen oppiminen, avioliitto ja seikkailunhalu. Massamuuton mittasuhteita Saksaan lähteminen ei kuitenkaan koskaan saavuttanut. 1900-luvun puoliväliin saakka suomalaisten määrä oli vain muutamia satoja henkilöitä. (Björklund & Koivukangas 2008, 251.)

3.5.3 Sveitsi ja Itävalta

Siirtolaisuus Sveitsiin alkoi 1800-luvulla, lähinnä aateliston opiskelijoiden toimesta, mutta muuttaminen maahan oli vähäistä. Vuonna 1932 tehdyssä arviossa suomalaisia asui maassa 65 henkilöä. 1960-luvun jälkimmäisellä puoliskolla suomalaissiirtolaisia oli 145 kpl. (Björklund & Koivukangas 2008, 313- 316.) Itävallan siirtolaisuutta on varsinaisesti ollut vasta 1960-luvun jälkeen. Itävaltaan on pääasiassa muutettu henkilökohtaisten syiden vuoksi. (Björklund & Koivukangas 2008, 352.)

TAULUKKO 8. Suomalaisten määrä Itävallassa vuosina 1934–2001 (Björklund & Koivukangas 2008, 358)

Vuosiluku	Henkilöä
1934	27
1951	8
1961	58
1971	305
1981	366
1991	521
2001	1 025

3.6 Siirtolaisuus Itä- ja Etelä-Eurooppaan

Siirtolaisuus on ollut vaatimatonta Itä-Euroopan maihin. Itä-Euroopan maat ovat herättäneet kiinnostusta oikeastaan vasta 1990-luvulla. (Björklund & Koivukangas 2008, 388.) Suomalaisten siirtolaisuus Etelä-Euroopan maihin on valtaosaltaan aika

tuore ilmiö. Italian siirtolaisuus Suomesta alkoi varsinaisesti vasta 1960-luvun jälkeen ja Espanjan siirtolaisuus on suurimmalta osaltaan ollut 2000-luvun ilmiö. (Björklund & Koivukangas 2008, 412, 457).

3.6.1 Italia

Ensimmäinen suomalainen siirtolainen muutti Italiaan vuonna 1792. (Björklund, Koivukangas 2008, 425.) Suomalaisten siirtolaisuus Italiaan on ollut suhteellisen vähäistä. 1860-luvulta alkaen etenkin taitelijat ja kirjailijat ovat viihtyneet Italiassa, toiset ovat viihtyneet siellä kuukausia, vuosia tai jopa loppuelämänsä. Vuosien 1930 ja 1944 välillä suomalaisia on tilastoitu asuneen Keski- ja Etelä-Euroopan alueella vain noin 2000 henkilöä, vaikkakin Italian ja Suomen välillä solmittiin jo vuonna 1924 sopimus, jonka mukaan molempien maiden kansalaiset saivat harjoittaa ammattiaan molemmissa maissa. Suomalaisten matkustelu Italiaan yltyi 1960-luvulla, kun Milanoon saatiin ensimmäinen suora lento Helsingistä, ja tällöin Italiaan alettiin järjestämään myös seuramatkoja. Tämän jälkeen suomalaisten naisten avioliitot italialaisten miesten kanssa lisääntyivät, ja siirtolaisuus sen myötä kasvoi. (Björklund, Koivukangas 2008, 412.)

3.6.2 Espanja

Suomalaisten siirtolaisuus Espanjaan on suurimmalta osin 2000-luvun ilmiö ja kausisiirtolaisuutta. Suomalaissiirtolaiset Espanjassa ovat tyypillisesti liikemiehiä, Espanjaan avioituneita tai eläkeläisiä. Espanjassa asuu pysyvästi parisen tuhatta siirtolaista, ja kausisiirtolaisia siellä arvioidaan olevan talvikuukausina jopa 25 000 henkilöä. Suomalaisasutuksen tihentymä sijaitsee Aurinkorannikon alueella ja

vuonna 1998 kerätyn tutkimusaineiston mukaan alueen suomalaisasukkaiden keski-ikä oli 65 vuotta. (Björklund, Koivukangas 2008, 457, 469.)

3.7 Nykysiirtolaisuus

Nykyajan siirtolaisuus poikkeaa entisaikojen siirtolaisuudesta siirtolaiseksi lähtemisen syistä. Nykyään siirtolaiseksi Suomesta ulkomaille lähdetään useimmiten työn vuoksi. 2000-luvulla yritykset voivat siirtää työntekijöitään ulkomaille toiseen toimipisteeseen aika joustavasti. Ulkomaille lähtevät siirtolaiset ovat usein korkeasti koulutettuja.

Nykyajan siirtolaisuuteen vaikuttaa myös globaalista taloudesta johtuvat työmarkkinoiden erikoistuminen, jonka vuoksi kansainvälinen muuttoliike on muuttunut valikoivaksi. Nykysiirtolaisuuden kautta menetetään Suomesta osaamista ulkomaille, mutta toisaalta osaamistaso kehittyy paluumuuttajien kautta. Siirtolaiseksi lähdetään myös mm. avioliiton vuoksi, kansainvälisen kokemuksen vuoksi, halusta asua vieraassa kulttuurissa, opiskelun vuoksi, vaihtelun- ja kokeilunhalun vuoksi, sekä myös Suomen verotuksen vuoksi. (Wilkman S. 2005.)

Tilastokeskuksen mukaan Suomesta ulkomaille muutti vuonna 2001 13 153 henkilöä ja vuonna 2011 12 660 henkilöä. Suurta muutosta ei siis kymmenen vuoden aikana ole ollut. Maahanmuuttoa Suomeen on siinä määrin, että yksikään kunta ei kokenut muuttotappiota siirtolaisuuden vuoksi vuonna 2011. (Suomen Virallinen Tilasto 2011)

4 EMPIIRINEN OSIO

4.1 Tutkimuksen toteutus

Tutkimusaineistoni koostuu pääosin kirjallisista julkaisuista sekä dokumentaarista tv -ohjelmista. Tutkin aihetta myös haastatteluin.

Julkaisin ilmoituksen Expatrium- verkkojulkaisun sivuilla ilmoitustaulu- osiossa 1.2.2012. Expatrium on ulkomaila asuville suomalaisille suunnattu lehti, joka tarjoaa käytännön tietoa eri aiheista ulkomailla asumiseen liittyen.

Sain Kanadan Thunder Bayssa, Ontariossa, Torontossa ja Vancouverissa ilmestyvään suomenkieliseen lehteen, Canadian Sanomiin ilmoituksen opinnäytetyöhöni liittyen. Etsin siinä haastateltavia muutamiin kysymyksiin. Lehti ilmestyy joka toinen keskiviikko, ja ilmoitukseni siinä oli 8.2.2012.

Halusin myös hieman näkökulmaa nykysiirtolaisuudesta, joten tuttavalle, joka asuu Amerikassa haastattelukysymyksiä menemään ja pyynnön, että jos hänellä on siellä tuttaviam, jotka ovat muuttaneet sinne Suomesta, voisivatko hekin vastata kysymyksiin.

4.2 Emil Porkolan matka Amerikkaan

Mielenkiintoisen tarinan menomatkasta Amerikkaan ja perille saapumisesta kertoo myös Emil Porkola Yleisradion tekemässä haastattelussa yli neljäkymmentä vuotta hänen Amerikkaan lähtemisensä jälkeen. Emil Porkola syntyi Amerikassa suomalaisperheeseen. Perhe muutti takaisin Suomeen hänen ollessaan 3–4 -

vuotias. Emil asui Toholammilla ja nuorena miehenä häntä alkoi kiinnostamaan muutto takaisin Yhdysvaltoihin, koska työnsaantimahdollisuudet siellä olivat kuuleman mukaan hyvät.

Emil lähti matkaan vuoden 1915 syksyllä neljän ystävänsä kanssa. He matkustivat Tornion ja Haaparannan kautta Osloon, josta valtamerilaiva lähti New Yorkiin. Merimatkan toisena päivänä aallokko muuttui voimakkaaksi, ja laiva nitisi ja natisi herättäen hieman pelkoakin matkustajissa. Emilin matkakumppanit tulivat merisairaaksi heti, mutta itse hän säästyi siltä. Hän kertoi vai istuskelleensa laivan toisella kannella ja soitelleensa huuliharppua. Vettä toisen kannen lattialla oli 10–15 senttimetriä.

Ruoka laivalla oli Emilin mukaan hyvää. Ruoan sai valita pöytään tuodusta ruokalistasta. Silloin vielä kielitaidottomana Emil ei ymmärtänyt mitään, mitä listalla luki. Vahingossa tarjoilijat toivat hänelle härkäpihviä, jonka Emil totesi hyväksi, joten hän laittoi sen ruoan nimen muistiin ja tilasi sitä sitten joka kerralla. Pöytään tuotiin myös kuminaviina-pullo, jonka Emil sitten vei merisairaille matkakumppaneilleen ruumaan. Merimatka kesti kokonaisuudessaan parisen viikkoa, josta sitten Amerikan maahan noustiin Ellis-saaren kautta.

Ellis-saarella siirtolaisille tehtiin ensin lääkärintarkastus. Alue oli hyvin vartioitu ja siellä oli monenlaisia vastaanottopisteitä, ”luukkuja”. Eri luukuilla virkailijat halusivat tietää eri asioita. Yhdellä luukulla kysyttiin mm. rahatilannetta. Maihinnousuraha Emilillä oli Suomen valuuttana, ja pieninä rahoina, esimerkiksi viitosina. Vastaanotossa ollut henkilö ei osannut muuntaa rahoja dollareiksi, eikä Emil osannut selittää määrää, joten hän pääsi maahan neljäsosalla siitä maihinnousurahasta mitä olisi pitänyt olla mukana.

Emilin matkaseurueen oli tarkoitus mennä Emilin tädin luokse Pittsburghiin. Täti ei tosin tiennyt seurueen tulosta mitään. Ellis-saarella eräs naishenkilö tarjosi heille paperia, johon olisi pitänyt jotain kirjoittaa. Emilin matkakumppanit sanoivat hänelle että kirjoita sinä siihen kun he eivät tiedä mitä kirjoittaa. Emil mietti, että mitä kirjoittaisi ja päätti että kirjoittaa paperiin että "työmies Toholampilta". Sitten selvisikin, että paperi olikin sähkösanoma, mikä meni sitten Pittsburghiin. Tieto siitä, että työmiehiä oli tulossa Toholampilta meni jo ennen matkaseuruetta perille.

Ellis-saarelta matka jatkui Manhattanin puolelle lossilla. Manhattanilla heillä oli käytössään tulkki, joka vei heidät korkealle ilmaradalle, jossa he menivät junaan. Junassa matka kesti 10-15 minuuttia, jonka jälkeen he menivät jokisuulla seisovaan rantalaivaan. Rantalaivassa tulkki näytti heille alakerroksissa sijaitsevan huoneen, jossa saisivat majoittua. Seurue lähti tarkastamaan huonetta, ja mennessään he huomasivat että oikealla puolella oli sonneja aidan takana, ja toisella puolella italialaisia ihmisiä, ja tästä he tekivät päätöksen etteivät sinne majoitu. Seurue suuntasikin sitten yläkertaan, jossa huomasivat erään huoneen oven olevan auki ja päättivät majoittua sinne. Hetkisen kuluttua tuli laivan henkilökuntaan kuuluva henkilö viittomaan heitä ulos pahantuulisesti. Emil päätteli tästä, että pitäisi maksaa jotain, joten matkaseurue sitten antoikin rahaa tälle henkilölle, yhden dollarin henkeä kohti. Maksamisen jälkeen henkilö poistui ja palasi sitten takaisin ja toi jokaiselle matkalipun.

Laiva lähti matkaan, eikä seurueella ollut aavistustakaan siitä, minne päin laiva menee. Ruokakellon soidessa seurue huomasi, että pöydät on katettu, joten he päättivät mennä syömään. Ruokailuvälineitä pöydissä oli niin monenlaisia, etteivät he tienneet missä järjestyksessä niitä olisi pitänyt käyttää. Ruoka oli hyvää, ja ruokailutiloissa muut olivat pukeutuneet "herroiksi", joten matkaseurue hieman kiinnitti huomiota istuessa takit päällä "Suomenvaatteissa". Ruokailun jälkeen

seurue poistui ruumaan, kun luulivat että ruokailu kuuluu lipun hintaan. Kohta sitten tuli taas henkilökunta paikalle ja miehet huomasivat niin, että ruoasta pitää maksaa. Jälleen he antoivat dollarin jokainen, ja henkilökunta toi takaisin kolikoita. Emil kertoo, ettei yhtään tiedä, minkä verran se ruoka sitten maksoi.

Rantalaiva saapui aamulla perille maihin. Seurueella oli rinnassaan lappu jossa luki, että emigrant, ja osoite jonne olivat menossa, sekä kaupunki Pittsburgh. Seurue päätti nousta maihin. Lähellä oli juna-asema ja he astuivat junaan. Puoli tuntia matkustettuaan tuli konduktööri heidän kohdalleen ja huomasi matkalaisten rinnassa olevat laput ja tekstit niissä. Konduktööri pysäytti junan saman tien hätäjarusta ja ajoi heidät ulos junasta vesisateeseen. Matkaseurue jäikin sitten metsätai-paleelle odottelemaan, ja hetken päästä saapui toinen juna, joka vei heidät edelliselle asemalle. Asemalla he odottelivat monta tuntia, ja yrittivät mennä joka junaan, joka pysähtyi asemalla mutta eivät päässeet niihin.

Parin tunnin päästä heidän luokseen tuli nuorehko mies, joka puhui paljon ja viittoi suuhunsa päin. Emil sitten nyökytteli ja katseli häntä suuhun, ja luuli että tämä näytteli vain kultahampaitaan, eihän Emil ymmärtänyt puheesta mitään. Hetken päästä mies tuli takaisin, ja toi mukanaan suuren pussin, jossa oli hedelmiä ja leivoksia. Näin selvisikin, että hän oli halunnut tietää, että onko seurueella nälkä. Viimein he sitten pääsivät oikeaan junaan, ja koko ajan he kuuntelivat että milloin Pittsburghin pysäkki tulee. Junassa istuminen oli kuumaa puuhaa, kun suomalaisilla oli paksut talvitakit ja karvalakit päällään. Paksusta vaatetuksestaan he eivät uskaltaneet luopua hetkeksikään, kun ajattelivat, että kun kuulutus Pittsburghista tulee, on noustava heti ja jäätävä junasta. Kaikesta huolimatta he sitten jäivätkin väärällä asemalla pois. Juna meni hetken eteenpäin, mutta konduktööri huomasi asian, juna pysähtyi ja hän viittoi seurueen takaisin junaan. Seuraava asema sitten olikin Pittsburgh, johon seurue jäi vasta kun konduktööri heidät sinne mel-

kein pakotti jäämään. Perillä Pittsburghissa he ottivat taksin Apple Streetille, jossa sitten väki huutelikin että nyt niitä työmiehiä tulee Toholampilta. (Yle, 2009).

5.3 Titanic

Osana suomalaisten siirtolaisten historiaan kuuluu myös Titanic. Tänä vuonna sen uppoamisesta tuli kuluneeksi 100 vuotta. Atlantin yli liikkui vuosisadan vaihteen molemmin puolin paljon siirtolaisliikennettä. Pohjois-Atlantin siirtolaisliikenteestä käytiin kilpailua ennen kaikkea kahden suuren varustamon kesken; White Star Linen ja Cunard Linen välillä. Cunard Linellä suurimmat laivat olivat Mauretania ja Lusitania 1900-luvun alussa, ja näille laivoille White Star Line halusi tehdä vastineet. Olympicin, Titanicin ja Giganticin oli tarkoitus tehdä White Star Linesta Atlantin liikenteen nro 1.

Titanic rakennettiin Irlannin Belfastissa, ja siitä tuli aikansa suurin koskaan valmistettu liikkuva esine; laiva oli lähes 270 metriä pitkä ja melkein 30 metriä leveä. Laivaan asennettiin maailman suurimmat höyrykoneet, jotka mahdollistivat laivan vauhdin yli 40 kilometrin tuntinopeuteen. Keväällä 1912 laivaliikenteeseen vaikutti hiililakko, jonka seurauksena osa laivoista joutui perumaan matkansa. Titanicin tiedettiin lähtevän neitsytmatkalleen, joten sen hiilitarpeista oli huolehdittu. Hiililakosta johtuneiden laivamatkojen peruuntumisten vuoksi useat matkalipun jo ostaneet saivat paikan Titanicilta.

Titanic aloitti matkansa Belfastista Southamptoniin 2.4.1912, kapteeni Charles Bartlettin komennossa. Southamptonissa kapteeniksi vaihtui Edward Smith. Laivan lastaus aloitettiin heti perille päästyä, ja lastaaminen kesti viikon. Mukaan laivaan päätyi mm. 40 tonnia perunoita, 15 000 pulloa olutta, 1000 pulloa viinejä,

6000 pöytäliinaa, 44 000 ruokailuvälinettä, lähes 6000 tonnia korkealaatuista hiiltä sekä 3364 sakkia postia, joista tiettävästi 42 oli suomalaisia postilähetyksiä.

5.4.1912 laiva koristeltiin viirein ja juhraliputuksin. 6.4.1912 suurin osa miehistöstä värvättiin laivaan. 10.4.1912 klo 12 laiva lähti matkaan väkeä täynnä olleesta satamasta.

Matkustajia Titanicilla oli n. 1500 ja miehistön jäseniä alle 900. Suomalaisia matkustajista oli 63, joista 20 pelastui. Suomalaisista suurin osa matkusti ns. siirtolaisluokassa eli kolmannessa luokassa. Kolmanteen luokkaan kuului 22 hyttiä, ja ne olivat sijoitettu neljälle alimmalle kannelle. Hytit olivat tarkoitettu 2–10 henkilölle ja hytit olivat sijoiteltu siten, että yli 12 -vuotiaat miehet yöpyivät laivan keulasassa ja naiset ja perheet laivan perällä. Olosuhteet kolmannessa luokassa olivat Titanicilla hyvät, ruokalistatkin olivat suomeksi ja ruoka kuului lipun hintaan. Kolmannessa luokassa oli ruokasalin ja kävelykannen lisäksi oleskelutila, tupakkahuone ja baari.

Jäätilanne Pohjois- Atlantilla hankaloitui matkan aikana, jäävuoria havaittiin runsaasti, esimerkiksi höyrylaiva Niagara törmäsi kahteen jäävuoreen 11.4.1912 10 meripeninkulman päässä Titanicin uppoamispaikalta. Sunnuntaina, laivamatkan viidennen päivän iltana oli matkasta tehty yli puolet ja sitä olisi ollut enää muutama päivä jäljellä New Yorkiin. Päivän aikana oli saatu sähköttämöön tieto Cape Racen radiomaston kautta jäävaroituksia kuusi kappaletta, mutta kaikkia niistä ei ollut toimitettu komentosillalle. Jäävuori ilmestyi pimeydestä yhtäkkiä, jolloin tehtävissä ei ollut enää paljoakaan. Jäävuori aiheutti laivaan vuotokohtia pitkälle matkalle, ja veden virtausta oli mahdotonta pysäyttää (Kansallisarkisto, 2012). Titanic upposi alle kolmessa tunnissa.

Titanicin haaksirikosta uutisoitiin laajasti, se oli pitkään esillä sanomalehdissä mm. pelastuneiden tarinoin sekä nimelistoin pelastuneista ja hukkuneista. (Kansallisarkisto, 2012.)

Titanicin uppoamisesta on saatu sieltä selvinneiltä suomalaisilta haastatteluja, joissa he kertovat muistojaan tuosta yöstä. Yksi selvinneistä oli Oulaisista kotoisin ollut Anna Turja, joka kertoi muistonsa Uudessa Suomettaressa, joka julkaistiin 2.6.1912. Onnettomuusiltana hän oli ollut jo nukkumassa, kun hänen huonetoverinsa Sofia Laitinen herätti hänet kertoen, että jotain oli laivalla tapahtunut, koska ylhäällä laivan kannella vallitsi matkustajien kesken yleinen hälinä. Heitä tuli hetken päästä varoittamaan myös suomalainen nuori mies sanoen, että ”Joutukaa ylös tai olette kohta meren pohjassa”. Anna Turja siirtyi laivan kannelle pukeuduttuaan. Kannella hän näki paljon liikettä ja hälinää. Monet suomalaisista eivät olleet hätääntyneitä, vaan menivät kuuntelemaan musiikkia musiikkihuoneeseen. Annakin kuunteli siellä musiikkia vielä puoli yhden aikaan yöllä. Kannelle mentyään suomalaiset naiset odottelivat pelastusveneeseen pääsyä, ja antoivat ”hätäisempien” mennä ensin. Anna Turja tuli pelastetuksi toiseksi viimeisenä Titanicilta lähteneestä pelastusveneestä. Pelastusveneeseen hän tuli nostetuksi toisen luokan kannelta. (Kansallisarkisto 2012.)

5 JOHTOPÄÄTÖKSET JA POHDINTA

Siirtolaisuus ilmiönä on koskettanut monia suomalaisia, heidän perheitään ja läheisiään. Siirtolaisuus on osa Suomen kansalaisten historiaa, ja sen vaikutukset ovat olleet merkittävät etenkin ”Suuren Amerikan siirtolaisuuden” aikaan. Siirtolaisuus tuolloin on tuonut toimeentulon monille, kun kotimaassa ei ollut mahdollisuuksia elannon hankkimiseen. Siirtolaisuuden myötä Suomi menetti toisaalta kansalaisiaan toiselle maalle, toisaalta taas sai myös takaisin kansalaisiaan joidenkin palatessa Suomeen muutaman siirtolaisuusvuoden jälkeen. Siirtolaisuus on myös matkailun näkökulmasta ajateltuna ollut edistyksellistä. Tuskin tavallinen pohjalainen olisi muutoin Amerikassa käynyt tuona aikana.

Toteutin laadullisen tutkimukseni lukemalla aiheesta eri julkaisuista sekä tietokannoista. Katsoin aiheesta dokumentaarisia ohjelmia, sekä julkaisin ilmoituksen Expatrium- verkkojulkaisussa sekä Canadan Sanomat –lehdessä. Näiden kahden julkaisun kautta sain pelkästään yhden yhteydenoton, jonka liitin tähän opinnäytetyöhöni.

Tutkimukseni tavoitteena oli koota opinnäytetyö, tietopaketti kansissa, josta siirtolaisuuden historian tietämyksen kannalta on hyötyä. Tavoitteena oli myös kerätä tietoa jo kirjoitetun teoriatiedon pohjalta, sekä tutkia onko aiheesta tehty tutkimuksia. Siirtolaisuudesta Suomesta muualle maailmaan löytyi kirjallisuutta, Amerikan siirtolaisuudesta ei niinkään paljoa. Toki julkaistua tietoa on siitäkin, ja sitä käytin lähdetietona tutkimuksessani. Käyttämistäni menetelmistä juuri kirjallisuuden tutkiminen olikin tuottavaa. Haastattelujen ja dokumenttiohjelmien katseleminen Ylen Elävää arkistoa käyttäen vaikutti tutkimuksen etenemiseen ratkaisevasti. Huomasin ilokseni, että aiheesta oli muutamia dokumentteja, joista todella oli hyötyä siirtolaisuuden, matkan teon ja maahan asettumisen tutkimisen kannal-

ta. Alun perin tavoitteenani oli saada mahdollisimman paljon siirtolaiseksi ryhtyneiden haastatteluja. Haastattelujen saaminen muodostui kuitenkin ongelmaksi sekä ajanpuutteen että kenties väärrien kanavien vuoksi.

Erillisenä tutkimuksena siirtolaisuusaiheesta voisi tehdä tutkimuksen siirtolaisuuden vaikutuksesta matkailuun, miten siirtolaisten läheiset ovat kokeneet siirtolaisuuden tai esimerkiksi siirtolaisuuden tutkimuksen niiden maiden osalta, jotka itse rajasin opinnäytetyöstäni pois, esimerkiksi Venäjän siirtolaisuuden tutkimuksen. Yhden opinnäytetyön saisi kirjoitettua myös Titanicin haaksirikon tutkimuksesta. Titanic-aiheen tutkimiseen löytyy paljon materiaalia, sekä kirjoitettua tietoa että dokumenttiosioita ja haastatteluja.

Haasteena koin opinnäytetyössäni aiheen rajaamisen kaiken tutkimani tiedon jälkeen. Päädyin lopulta rajaamaan tutkimukseni koskemaan siirtolaisuutta ilmiönä, ja tämä rajaus tuntuikin lopulta kaikkein loogisimmalta. Opinnäytetyössäni aluksi tuntui vaikealta löytää riittävästi tutkimusmateriaalia, mutta aiheen uudelleen rajaamisen jälkeen materiaalia löytyikin yllättävän hyvin. Opinnäytetyöprosessissa on ollut myös yllättävää huomata, kuinka uusia tutkimusaiheita ja eri polkuja tulikin vastaan usein. Monta kertaa tuli sellainen ajatus, jonkin tietyn aiheen kohdalla, että tätäkin voisi tutkia syvemmin ja laajemmin.

Yhteenveto

Olen saanut opinnäytetyön prosessin aikana paljon uutta tietoa tutkimusmenetelmistä ja opinnäytetyöni aihepiiristä. Prosessin aikana tuli myös ajateltua paljon eri näkökulmia tutkimukseen, siirtolaisten läheisten näkökulmaa tai laivojen henkilökunnan näkökulmaa.

Tutkimusta voisi tästä jatkaa, yhteen aiheeseen kun on sidottuna todella monta aspektia. Opinnäytetyöprosessi on ollut itselläni todellakin koko ajan mielessä aiheen valinnasta saakka, ja tämä onkin ollut erittäin hyvä keino tutustua tutkimuksen tekemiseen sen kaikkine vaiheineen. Nyt tiedän mitä tutkimuksen tekeminen vaatii sekä ajallisesti että muutoinkin.

Opinnäytetyössä on ollut itselle tärkeää työn aiheen kiinnostavuus. Siirtolaisuuden tutkiminen on ollut todella mielenkiintoista minulle, ja koenkin että olen itse saanut kattavan kuvan siitä, minkälaiset olosuhteet, vetovoima- ja työntövoimatekijät ovat vaikuttaneet ulkomaille muuttamiseen aikojen saatossa. Olen tyytyväinen tekemääni tutkimukseen ja koen saaneeni opinnäytetyöprosessin aikana paljon uutta tietoa, joka on varmasti hyödyllistä myös tulevaisuudessa.

LÄHTEET

Arkistolaitos 2011, Teema: Siirtolaisuus Suomesta ulkomaille. Www-dokumentti. Saatavissa:

<http://wiki.narc.fi/portti/index.php/Teema: Siirtolaisuus Suomesta ulkomaille#Kirjallisuutta>. Luettu 29.1.2012.

Björklund, K., Koivukangas, O. 2008. Suomalaiset Euroopassa. Suomalaisen siirtolaisuuden historia, Osa 6. Jyväskylä; Gummerus Kirjapaino Oy

Helsingin Sanomat 2011. Unelmien Ellis Island. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.hs.fi/matkailu/artikkeli/Unelmien+Ellis+Island/HS20110401SI1ME0194s>. Luettu 11.1.2012.

Hoffrén, H. Suomalaiset Ranskassa. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.ulkosuomalainen.com/artikkelit/0008/siirtolaisuustutkimus/siirtolaistutkimus.html>. Luettu 12.5.2013

Kansallisarkisto 2012, Asiakirjanäyttely Titanic 100 vuotta, Titanicin suomalaiset muistot – 100 vuotta haaksirikosta. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://extranet.narc.fi/albumi/albumi.php?n=2&a=0>. Luettu 20.4.2012

Kero, R. 1976. Suuren lännen suomalaiset. Helsinki; Kustannusosakeyhtiö Otava

Kero, R. 1982. Suomen siirtolaisuuden historia 1. Pohjois-Amerikkaan suuntautuneen siirtolaisuuden tausta, määrä, rakenne, kuljetusorganisaatio ja sijoittuminen päämääräalueelle. Turun Yliopiston Historian laitos. Turku; Turun Yliopiston offset-paino

Kero, R. 1996. Suureen Länteen. Siirtolaisuus Suomesta Pohjois-Amerikkaan. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 1. Siirtolaisuusinstituutti. Jyväskylä; Gummerus Kirjapaino Oy

Kero, R. 1997. Suomalaisina Pohjois-Amerikassa. Siirtolaiselämää Yhdysvalloissa ja Kanadassa. Suomalaisen siirtolaisuuden historia 2. Siirtolaisinstituutti. Jyväskylä; Gummerus Kirjapaino Oy

Korkiasaari, J. 1989. Suomalaiset maailmalla. Suomen siirtolaisuus ja ulkosuomalaiset entisajoista tähän päivään. Siirtolaisuusinstituutti. Turku; Kirjapaino Grafia Oy.

Lappalainen, T. 2011. Ruijansuomalaisten elämää. Historiaa ja tarinoita Jäämeren rannalta. Siirtolaisuusinstituutti. Hämeenlinna; Kariston Kirjapaino Oy

Maahanmuuttovirasto. Sanasto. Www- dokumentti. Saatavissa: <http://www.migri.fi/netcomm/content.asp?path=8,2709,2722#9> Luettu 11.1.2012

Menomatka ja alkuhankaluudet, 1957. Emil Porkola: Sitte me vasta jänkkejä oltiin. Niilo Ihamäki Yleisradio. Ylen Elävä Arkisto. Julkaistu 26.6.2009

Muuttuva matka – tietoa matkailusta ja matkailuelinkeinosta, 2006. Www-dokumentti. Saatavissa: http://epublications.uef.fi/pub/urn_nbn_fi_uef-20100069/urn_nbn_fi_uef-20100069.pdf Luettu 28.4.2012

Tarinoita Amerikasta, 1964. New Yorkin suomalaisia. Amerikansuomalaiset kul-taa vuolemassa. Suunnittelu: Holger Rihtamo. Kuvaus: Keijo Aaltonen. Leikkaus: Kaija Ahopelto Suomen televisio. Ylen Elävä Arkisto. Julkaistu 28.02.2008

Tommola, E. 1989. Uuden maan rakentajat. New Yorkin suomalaisten tarina. Keu-ruu; Kustannusosakeyhtiö Otava

Towner, J. 1985. The Grand Tour. A Key Phase in the History of Tourism. Www-dokumentti.Saatavissa: <http://rosen.hospitality.ucf.edu/faculty/raywang/documents/HFT7715/History%20and%20tourism/The%20grand%20tour%20A%20key%20phase%20in%20the%20hi-story%20of%20tourism.pdf> Luettu 28.4.2012

Turunen, H. 2011. Siirtolaisuusmuistoja – kilvan sadosta. Elämäntarina 42, 24-25.

Suomen Pankki. Multimediat ja oppimateriaalit. Www- dokumentti. Saatavissa: http://www.rahamuseo.fi/arvo_laskuri/laskuri_web.html. Luettu 15.2.2012

Suomen Sukututkimusseura. Saapuminen Yhdysvaltoihin. Www- dokumentti. Saatavissa: <http://www.genealogia.fi/emi/emi34s.htm>. Luettu 11.1.2012.

Suomen Sukututkimusseura. Siirtolaisuus Suomesta Yhdysvaltoihin. Www- do-kumentti. Saatavissa: <http://www.genealogia.fi/emi/emi3s.htm> Luettu 29.1.2012

Suomen virallinen tilasto 2011. Muuttoliike. Www-dokumentti. Saatavissa: http://www.tilastokeskus.fi/til/muutl/2011/muutl_2011_2012-04-27_tie_001_fi.html. Luettu 17.5.2012

Suomen virallinen tilasto 2012. Suomalaisten matkailu. Www-dokumentti. Saata-vissa: <http://www.stat.fi/til/smat/kas.html>. Luettu 11.1.2012.

Vuoristo, K-V. 1998. Matkailun muodot. 1.painos. Porvoo; WSOY

Wilkman, S. 2005. Siirtolaiset Suomen voimavarana ulkomailla. Suomalaisten siirtolaisuus Saksaan ja Yhdysvaltoihin 2000 –luvulla. Www-dokumentti. Saatavissa: <http://www.migrationinstitute.fi/pdf/webreports9.pdf>. Luettu 17.5.2012

Vastaus kyselyyn

Hei Susan,
loysin viestisi Expatriumista.
Vastaukset löytyvät alta.

2012/3/3 susan saarilampi <susan.saarilampi@kotinet.com>

1. Mitkä syyt saivat harkitsemaan muuttoa ulkomaille?

Silloinen poikaystava (nykyinen aviomies) on amerikkalainen

2. Mikä sai lähtemään juuri Amerikkaan? katso yllä

3. Lähtövuosi? 2009

4. Vaatiko muuttaminen paljon hakemusten/kaavakkeiden täyttämistä? kyllä. Yhdysvaltoihin muuttaminen on todella vaikeaa. Sain 6kk:n turistiviiisumin jolla olin ensimmäiset 6kk, sitten Eurooppaan pariksi viikoksi ja taas 6 kk:ksi USA:aan. Vuoden jälkeen haimme ns. Kihlatun viisumia (K1 Fiance visa) jolla paasin taas maahan sisaan. Vasta naimisiinmenosta 3 kk (eli muutosta 2,5 vuoden paasta) sain vihdoon Green Cardin ja tyoluvan. En voinut tehdä toita 2,5 vuotta.

5. Matkustaminen; mistä kaupungista lähdit ja mihin saavuit? Amsterdamista Los Angelesiin

6. Millä matkustit? lentokoneella

7. Matkan kesto? n. 9 h

8. Mihin osavaltioon ja kaupunkiin asetuit? Los Angeles, CA

9. Onko siirtolaisuutesi vaikuttanut muiden perheenjäsenten/sukulaisten/tuttavien siirtolaiseksi ryhtymiseen? Ei. siskoni muutti tanne jo yli 15 v sitten

10. Oletteko käyneet Suomessa siirtolaiseksi ryhtymisen jälkeen, jos, niin miten usein? alussa puolen vuoden vaein, viimeksi vuosi sitten

11. Ovatko sukulaisesi/tuttavasi käyneet vierailulla luonanne Amerikassa, jos, niin miten usein? Perhe tuli haihin